

JESENJA SADNJA VOĆAKA

Jesen je pravo vrijeme da oni poljoprivredni proizvođači, koji su odlučili da zasnuju voćnjake to i urade, prvenstveno iz razloga što je u ovom periodu mnogo lakše doći do kvalitetnog sadnog materijala i odgovarajućeg sortimenta, nego u proljeće. Takođe, voćke posađene u jesen se do proljeća i kretanja vegetacije dobro ukorijene i spremno dočekuju vegetacioni period. Samo podizanje voćnjaka je složen i odgovoran posao, jer se radi o višegodišnjim kulturama tako da se greške koje se naprave prije ili pak u toku same sadnje kasnije veoma teško mogu ispraviti.

Prije same kupovine sadnica, poljoprivrednici bi trebali od stručnih službi potražiti savjete koje sorte voća bi trebalo da nabave, kakav da im bude raspored sorti u voćnjaku kao i da im se preporuči kakav uzgojni oblik da odaberu za budući voćnjak. Ukoliko se radi o samooplodnim voćnim vrstama, moguće je podizanje zasada sa jednom sortom. Kod stranooplodnih voćni vrsta (jabuka, kruška, većina trešanja, orah, lijeska, šljiva) neophodno je posaditi više sorata, najmanje tri, koje se međusobno oprašuju. Sorta oprašivač, pored toga što treba da ima dobru klijavost polena, treba da cvjeta u približno isto vrijeme kao i glavne sorte. Od pravilnog izbora sorti zavisi i sama rodnost budućeg

zasada. Od izbora uzgojnog oblika i bujnosti voćne podloge, u mnogome zavisi redni i međuredni razmak u voćnjaku, a samim tim i broj potrebnog sadnog materijala za određenu površinu.

Prva stvar koju treba uraditi prije podizanja voćnjaka je izbor parcele. Za podizanje zasada najbolje su parcele sa blagim nagibom. Ukoliko je to moguće treba izbjegavati parcele koje se nalaze u neposrednoj blizini šume, jer će u tom slučaju biti neuporedivo teže vršiti zaštitu pošto će voćke napadati i znatan dio polifagnih štetočina iz šumskih sastojina. Takođe, treba izbjegavati i parcele u većim udolinama jer na njima postoji veća opasnost od radijacionih mrazeva i slane. Problem na takvim mjestima može biti i ako se na njima tokom zime duže vremena zadržava voda, tako da zbog narušenog vazdušnog režima može doći do gušenja i sušenja sadnica, a smrzavanjem vode, može doći do manjih ili većih oštećenja na voćkama.

Buduće voćnjake ne treba podizati na svježim krčevinama bivših zasada, a treba izbjegavati i parcele na kojima je sađen krompir i ostalo krtoasto povrće. Najbolje je da to budu parcele na kojima su gajene žitarice ili višegodišnje leguminoze.

Ukoliko je to moguće postići, u zavisnosti od parcele, poželjno bi bilo da pravac pružanja redova bude sjever-jug, koji je višestruko značajan. Osunčanost redova voćaka je pri ovakvom podizanju voćnjaka maksimalna, plodovi su bolje obojeni i njihovo zrenje je ujednačenije, bolja je provjetrenost zasada, pa je i smanjeno prisustvo biljnih bolesti i štetočina u zasadu.

Odabranu parcelu je neophodno dobro pripremiti za sadnju. Prethodno bi bilo poželjno zemljište odnijeti na analizu radi dobijanja potrebnih informacija o njegovoj obezbijeđenosti sa potrebnim hranivima, neophodnim za uspješno bavljenje voćarstvom. Čitavu parcelu je najbolje dobro i duboko uzorati. Ukoliko se radi o terenima sa većim nagibom, ne preporučuje se oranje već se sadnice sade u iskopane rupe, kaskadno, po serpentinama, jer se na ovaj način sprečava erozija i spiranje zemljišta što može biti pogubno za voćnjak.

Ukoliko se ore čitava površina, na parcelu na parcelu treba unijeti od 15-20 t/ha. dobro zgorelog stajnjaka. Takođe, ako postoji opasnost od zemljišnih štetočina (majski gundelj, žičnjaci) zemljište je potrebno istretirati sa nekim od zemljišnih insekticida. Uporedo sa ovim, u zemljište se dodaje od 400-800 kg/ha NPK đubriva, u kojimaq nema ili je smanjen sadržaj azota, a povećan sadržaj fosfora i kalijuma. Količina mineralnih đubriva zavisi od obezbijeđenosti zemljišta sa ovim hranivima. Sve ovo potrebno je zaorati i isfrezati kako bi se dobila idealno ravna površina.

Na ovako pripremljenom zemljištu, prije same sadnje plugom se mogu izvući brazde na određenom tzv.

međurednom razmaku, koji je različit u zavisnosti kaja voćna vrsta se sadi i kreće se: kod maline 2,5-3,0 m, jabuke i kruške 3,0-4,0 m, trešnje i višnje 4,0-5,0 m, lijeske 5,0-6,0m, oraha 12,0-15,0 m.U ovako otvorene brazde mogu se postaviti markeri ma kojima će biti posađena voćka, a oni se postavljaju u zavisnosti od bujnosti voćke i odabranog uzgojnog oblika na rastojanju: kod maline 0,25-0,30m, jabuke i kruške 1,5-3,0 m, trešnje i višnje 4,0-5,0 m, lijeske 5,0-6,0 m, i oraha 12,0-15,0 m, što predstavlja razmak u redu.

Ukoliko, zbog velikog nagiba nije moguće obraditi čitavu parcelu, voćke se sade u iskopane rupe. Na teškim zemljištima (ledinama) one su dimenzija 1,0x1,0m, a na lakšim zemljištima 0,8x0,6m. Ako na ovakvim zemljištima postoji opasnost od zemljišnih štetočina, potrebno je kopati nešto dublje rupe. Na dno rupe se prvo doda određena količina preparata koji se obavezno prekriva slojem temlje kako preparat ne bi bio u direktnom kontaktu sa korijenovim sistemom. Takođe prije sadnje u svaku rupu se dodaju 3-4 lopate dobro zgorelog stajnjaka preko kojih se dodaju nekolike lopate rastresite zemlje.

Kod podizanja voćnjaka važno je voditi računa o pravilnom rasporedu voćaka u zasadu, odnosno prije sadnje napraviti plan. Ovo je veoma bitno ukoliko se radi o stranooplodnim i triploidnim sortama. Ako je to slučaj, u zasadu moraju biti zastupljene minimalno tri sorte koje približno jednako cvjetaju, dok ukoliko ima i triloidnih sorata u zasadu moraju biti zastupljene minimum 4 ili više sorti, kako bi se osigurala što bolja oplodnja. Sorta oprašivač i triploidna sorta moraju

biti u sredini zasada, dok ostale sorte treba saditi do njih. Ukoliko se radi o većoj parceli, ovakvu sadnju naizmjenično ponavljati, dok se čitava parcela ne zasadi.

Prilikom sadnje potrebno je prvo pripremiti sadnicu. Osnovne žile korijenovog sistema (kojih je najčešće tri) prekratiti oštrim makazama za $1/3$ i potopiti u već pripremljen rastvor od $1/3$ svježe goveđe balege, $1/3$ rastresite zemlje i $1/3$ vode. Sa ovom mjerom sadnice se malo osvježe a omogućava se bolje prijanjanje korijenovog sistema sa zemljom. Za sadnju su potrebna najmanje dva radnika. Pripremljena sadnica se postavlja na označeno mjesto ili u sredinu pripremljene i iskopane rupe, vodeći računa da korijenove žile budu ravnomjerno raspoređene. Prilikom sadnje treba voditi računa da kalem bude 5-7 cm. iznad zemlje. Ovo je veoma važno ispoštovati prilikom sadnje, jer ukoliko se kalem nađe u zemlji, može doći do sušenja plemenitog dijela voćke i razvijanja izdanaka iz podloge, odnosno divljake.

Nakon pravilno postavljene sadnice, dodaje se rastresita zemlja kojom se prekriva korijenov sistem, zatim se zemlja dobro nagazi, i ova radnja

se ponavlja dok se rupa potpuno ne zatrpa. Drugi radnik koji učestvuje u sadnji, vodi računa da sadnica bude posađena pravo. Prilikom sadnje, ukoliko se iznose sve sadnice na parcelu, obavezno je prekriti korijenov sistem sa vlažnim krpama, kako usled sunca ili vjetra ne bi doslo do isušivanja sadnica. Kod maline, pošto se radi o velikom broju sadnica, nikako ih sve ne iznositi na parcelu, već to raditi fazno, po potrebi.

Ukoliko je zemljište smrзло, ili je pak previše vlažno, sadnju treba odložiti do poboljšanja vremenskih prilika, a sadnice utrapiti. Sadnice se trape tako što se zakopaju u zemlju, do onog mjesta do kojeg su bile zatrpane u rasadniku. Posađene sadnice se ne prekraćuju prije proljeća. U zavisnosti od željenog uzgojnog oblika prekraćivanje se vrši tako što se iznad zadnjeg vidnog pupoljka koji se ostavlja na 0,5 cm. iznad željene visine pravi blagi kosi rez oštrim makazama, na suprotnoj strani od pupoljka. Ovom mjerom sprečava se, da kretanjem vegetacije, iz napravljene rane sokovi kapaju na ostavljeni pupoljak, što može dovesti do pojave raznih bolesti i propadanja pupoljka.

Grozdanić Rajko, dipl. ing. polj.

Stručni saradnik u oblasti voćarstva i vinogradarstva